

UUDIS

Killukesi „Maailm ja mõnda” retkelt NaistekiviMAA, SILMA lõugas JA MÕNDAlaid

Reisiplaane tehes võiks kaugete maade kõrval märgata ka kohalikke vaatamisväärsusi.

KADRI ALLER
SAARTEHUVILINE LOODUSMATKAJA

Kes meist poleks kuulnud ütlust: „Enne kui lähed Pariisi, käi ära Nuustakul!” Maailm on suur, lai ja kauneid paiku täis, kuid küllaldaselt põnevaid sihtkohti võib leida ka Eestis ringi rännates. Ja erinevalt laia maailmast on kodumaal seiklemine taskukohasem, lihtsamini planeeritav ja teostatav ning tegelikult ka keskkonnamäästlikum, sest hoidutakse loodust saastavast lennukitranspordist.

Õppides hetkel Luua Metsanduskoolis matkajuherialal, paluti mul ühe suvise kodutööna mõelda välja kahe ööbimisega matk ja see iseseisvalt läbi teha. Paadunud saartefännina jõudsin otsekohe tõdemuseni, et minu koostatud matk peab tingimata toimuma kuskil saarel ning asusin agaralt sihtkohti otsima. Kuna minu eelistatuim matkaliik on jalgsimatki, siis keskendusin rannikulähedastele saartele, kuhu oleks võimalik läbi mere peale jalutada. Teostasin oma otsinguid Maa-ameti geoportaalis, kus on merekaardi rakendust kasutades võimalik näha keskmisi meresügavusi meetrites. Selgus, et sobivaid sihtkohti leidub eriti ohtralt Hiiumaa ja Saaremaa rannikul. Lõpuks jäid sõelale kaks lähedistku asetsevat saart ning nende vahel asuv lahesopp Saaremaa edelarannikul Karala-Pilguse hoiualal - Naistekivimaa,

Silma lõugas ja Mõndalaid. Valik langes nende põnevate objektide kasuks, kuna sealse te paikade nimedest sai kokku lugeda sõnad „Maailm ja mõnda”, millest sain retkele vahva pealkirja.

Suveöö hämaruses Lümandalt Karalasse

Ühel augustikuu reedel varahommikul astusin, matkaskott seljas, Keilast rongile, et Tallinnasse tööle sõita. Niipea, kui tööpäev lõppes, haarasin garderoobist oma matkavarustuse ning astusin Vanapääskülalt Tallinn-Kuressaare bussi peale. Oli parajalt soe ja kena ilm ning matk töötas tulla igati meeldiv ja nauditav. Pärast väikest ooteaega Kuressaares jätkasin oma teekonda Kuressaare-Lümanda bussiga. Lümandale jõudsin veidi enne kella 10 õhtul ning, kinnitanud pealambi pähe, alustasin õhtuhämaruses 8 km pikkust sammumist Karala küla poole. Oma telklaagri panin Karala küla ligikal pimedas looduses püsti veidi enne südaööd ning hommikul avastasin meeldiva üllatusena, et kuigi suvi oli juba lõppemas, leidis mu laagriplatsi vahetus ümbruses veel laialehiseid neiuvaipasid. Nimetatud kápalised ongi meie looduslike orhideede seas just need, keda on lootust veel augustikuus kohata. Õist loodust pelgavat või mugavusi eelistavat loodushuvilist rõõmustab kindlasti teadmine, et Karala

Madalamurune rannaniit; taamal Naistekivimaa.

FOTOD: KADRI ALLER

▲ Läbi madala veed Mõndalaiule.

Katri pank ▶

külas leidub mitmeid turismitalusid, mis pakuvad majutuseks nii tube kui ka võimalust taluõuel telkida.

Laupäeval võtsin mööda Karala külatanumat astudes suuna Naistekivimaa poole. Teel kõitsid silmi kirkad värvidemängud - tumerohelised metsad ja helerohelised hooldatud rannaniidud kirgasvioletsete nõmm-liivatee lapikestega. Taamal másles merevahulaines sinine meri.

Kättesaamatu Naistekivimaa ja fossiilirohke Katri pank

Laupäeval oli ilm tuuline ja meri küllaltki tormine ning kõrge lainetusega, mistõttu lootus Naistekivimaale jõuda hakkas kustuma. Sellegipoolest jätsin seljakoti kaldale ja üritasin läbi mere saarele jalutada, kuid kuna vesi ulatus rinnuni juba poolel teel, pidin oma uljad plaanid siiski katki jätma. Mõned päevad hiljem internetis surfates juhtusin lugema, et läbi mere pääseb

Naistekivimaale vaid madala veetaseme korral, kuid seda tuleb ette pigem juunis kui augustis. Kuna aga 18 hektari suurusel Naistekivimaal asub Viisandi Rahvusparki alla kuuluv sihtkaitsevöönd, kus kehtib pesitsevate lindude kaitseks liikumispiirang 15. aprillist 15. juulini, siis oleks ainus lootus saarele pääseda juuli teises pooles või augustis aerupaadiga. Õnneks pakuvad kaks lähedal asuvat turismitalu paadilaenu ja lähitulevikus soovin kindlasti selle variandi läbi proovida.

Naistekivimaa vahetus läheduses asub lahesopp nimega Silma lõugas, kus omakorda leidub vees pisike maalapp nimega Südamerahu. Kuna aga tee ja nimetatud objektide vahele jääb aiaga piiratud eramaa, kus lambakarjad hooldavad rannaniite, siis viisid minu jalad hoopis lähedal asuval Katri pangale. Põhjaranniku

kõrgete ja võimsate pankadega Katri kindlasti ei konkureeri - pigem näeb ta välja nagu kiviklibuvall -, kuid siin leidub kuhjaga avastamisrõõmu ohturate kivistite näol. Kaldal leiduvate sovjetiaegsete piirivalvehoonete varemete kõrval õnnestus kohata ka üht rusket reinuvaderit, kellel mind nähes kahjuks lahkumisega kole kiire hakkas.

Roostikust ümbritsetud Mõndalaid ja Nasvarahu

Katri pank selja taga, siirdusin esmalt üle Saaremaa ja Mõndalaidu ühendava Pitkaki rahu ja seejärel juba, põlvini vees, Mõndalaidu kaldaäärse mööda saare lõunatipu poole, et leida mõni roostikust vaba koht, kust kuivale maale pääseb. Nimelt on Mõndalaidu idarannik mitme meetri paksuse roostikuvalliga piiritletud, samas kui läänerannik on merele avatud. Kuna aga tormise ilma tõttu rasisid lained ja tuul laiul läänekülge, sai liikumiseks valitud rahulik idarannik. Saarel leidis nii metssigade poolt üles küntud maad kui ka metskitsepabulaid. Õhtul punakuldset päikeseloojangut nautides suutsin taas ühe rebase ära

ehmatada. 45 ha suuruse Mõndalaidu lõunarannik on lage, keskosa aga määndisesse kasvanud ning pedajate vahele on peitunud üks väike küün, kus on loomasõimed. Lääneranniku ligikal oli märgata ka mitmeid äraõitsenud kápalisi.

Pühapäeva hommikul liikusin Mõndalaidu tagasi Saaremaale ning seejärel üle tillukese roostikust ümbritsetud Nasvarahu Pilguse möisa poole. Nasvarahu kõrgem keskosa on lehmakarjade poolt kenasti madalamuruseks hooldatud ning leidub üksikuid puid. Pilguse möisa lähedal asub aga tuuleveskivare ning kaugel pole ka Kipi küla miniloomaaed. Lisaks on kõigil Karala-Pilguse hoiuala küladel bussipeatustes nägusad ja eriliimesed ooteputkad, millest sattus muuhulgas vaimustusse ka üks sakslastest abielupaar, kes turistidena sealkandis ringi sõitis ning Koovi külas minuga põgusalt tutvus. Pärast lõunal alanud tagasisõit liinil Koovi-Kuressaare-Tallinn-Keila päädis hillsõltuse kojujõudmisega ning tõdemusega, et taas sai veedetud üks põnev nädalavahetus looduse rüpes. Elu on täpselt nii põnev, kui huvitavaks selle ise teed!

PS! Huvilistele: keskkonnaportaalis aadressil: www.bioneer.ee alustas ilmumist igareedene rubriik „Saarehullu päevaramat”, mis tutvustab Eesti väikesaari kui matkasihtkohti.

AASTA JÄLG 2017

Tunnustame Keila linna 2017. aasta tegusamaid noori!

7. detsembril kell 18:00 Keila Kulturikeskuses

esineb **La Phoenix**

Üritus on tasuta!

KUTSE JÕULU-PEOLE

Jõulupeole on oodatud kuni 16-aastased Keila linna puuetega lapsed.

KÜLLA TULEVAD MUSTKUNSTNIK JA JÕULUVANA.

Palume oma osalusest teada anda hiljemalt

24. novembriks helika@keila.ee või 609 9089

16. DETSEMBRIL 2017 KELL 12:00 NOORTETOAS MÕTE³ (KESKVÄLJAK 13A, KEILA)